

PROTOKÓŁ

z sesji naukowej na temat "Rola lasów i leśnictwa w ochronie przyrody", zorganizowanej z okazji 101. Zjazdu Delegatów Oddziałów PTL w Malinówce

Zarząd Główny PTL z udziałem Zarządu Oddziału Białystok przy współpracy regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku zorganizował z okazji 101. Zjazdu delegatów Oddziałów PTL sesję naukową. Tematem sesji była "Rola lasów i leśnictwa w ochronie przyrody". Sesja odbyła się 7 czerwca 2001 roku w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym RDLP Białystok w Malinówce pod Ełkiem.

Sesją prowadził i zebranych przywitał Prezes Polskiego Towarzystwa Leśnego prof. dr hab. Andrzej Grzywacz. W prezydium zasiedli mgr inż. Zbigniew Godlewski i mgr inż. Grzegorz Bielecki. Szczególnie serdecznie przywitał gospodarza terenu – mgr. inż. Zbigniewa Godlewskiego – dyrektora RDLP Białystok, dyrektora KZPN – mgr. inż. Grzegorza Bieleckiego, przedstawicieli bratnich organizacji społecznych – prezesa ZG LOP – Władysława Skalnego, wiceprezesa SITLiD – prof. Leszka Żukowskiego, dyrektora IBL – prof. dr hab. Andrzeja Klocka, przedstawicieli dyrektora generalnego LP – dr. inż. Ryszarda Kapuścińskiego i mgr. inż. Tomasza Grądzkiego, autorów wystąpień, a szczególnie profesorów wielce zasłużonych dla ochrony przyrody: Ewę Symonides, Elżbietę Pancer-Kotewą, Aleksandra Sokołowskiego, Jerzego Wiśniewskiego, (prof. Romuald Olaczek nie mógł uczestniczyć w sesji, ale materiały przesłał) zasłużonych przyrodników, leśników, dyrektorów RDLP, dyrektorów parków narodowych, naczelników, nadleśniczych – szczególnie inż. Mariana Podleckiego miejscowego nadleśniczego Nadl. Ełk, członków honorowych Stowarzyszenia, koleżanki i kolegów członków PTL, a także przedstawicieli prasy leśnej: Ech Leśnych, Lasu Polskiego i Trybuny Leśnika.

Prof. Grzywacz przypomniał, że na 101. zjazdów delegatów PTL aż 30% poświęcone było problemom ochrony przyrody, a cztery zjazdy całkowicie były poświęcone tej tematyce, z czego trzy odbyły się na terenie RDLP Białostok: w 1955 roku w Białowieży, w 1985 roku w Malinówce i ponownie w 2001 roku w Malinówce. Następnie zabrał głos gospodarz tego terenu mgr inż. Zbigniew Godlewski, który w imieniu białostockich leśników serdecznie powitał zebranych. Przekazał wyrazy uznania dla PTL za trafiony temat sesji, co było widać w rekordowej liczbie uczestników oraz życzył owocnych obrad. Dorota Krzykwa-Vason, reprezentująca wojewódzkiego konserwatora przyrody odczytała pozdrowienia od wice wojewody podlaskiego Józefa Klima. Prof. Władysław Skalny złożył życzenia od Ligi Ochrony Przyrody i na ręce prof. Grzywacza przekazał najnowsze wydawnictwo LOP "Ochrona Przyrody i Środowiska w Polsce". W imieniu leśników i drzewiarzy pozdrowienia przekazał wice prezes SITLiD – prof. Leszek Żukowski. Pozdrowienia od dyrektora generalnego Lasów Państwowych dr. inż. Konrada Tomaszewskiego przekazał dr inż. Ryszard Kapuściński, a od pracowników parków narodowych – dyrektor KZPN – mgr inż. Grzegorz Bielecki.

Sekretariat Sesji w składzie: Nadzieja Prochoruk, Marek Dmuchowski i Jerzy Małyszko przedstawił prof. Grzywacz prosząc jednocześnie o składanie projektów wniosków związanych z ochroną przyrody. W związku z dużą liczbą referatów poproszono referentów o przedstawienie jedynie tez głównych ponieważ wszystkie zgłoszone referaty zostały wcześniej wydrukowane nakładem ZG PTL. Były to następujące referaty:

- "Ochrona przyrody jako statutowe zadanie Lasów Państwowych" – dr inż. Ryszard Kapuściński,
- "Obecna i przyszła rola leśnictwa w tworzeniu sieci rezerwatów przyrody" – prof. dr hab. Ewa Symonides,
- "Rola gospodarki leśnej w ochronie przyrody" – prof. dr hab. Aleksander Sokołowski,
- "Działalność i problemy Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku" – mgr inż. Zbigniew Godlewski,
- "Stan i perspektywy ochrony przyrody w województwie podlaskim" – mg Romuald Luto w zastępstwie Dorota Krzykwa-Vason,
- "Ochrona przyrody w ekosystemach leśnych i na terenach otwartych w parkach narodowych. Stan i oczekiwania",
- "Z dziejów ochrony przyrody w polskich lasach" – prof. dr hab. Jerzy Wiśniewski,
- "Różnorodność biologiczna – czy jedyna droga ochrony przyrody?" – prof. dr hab. Elżbieta Pancer-Koteja,
- "Od Leśnictwa Rezerwat do Dziedzictwa Światowego i Dyplomu Europy (w 80-lecie powstania Białowieskiego Parku Narodowego)" – dr inż. Czesław Okołów,
- "Rekultywacja gruntów a ochrona przyrody – harmonia czy dysonans" – mgr inż. Bogdan Gieburowski,

- Plany ochrony rezerwatów przyrody na terenach leśnych" – dr inż. Roman Zielony,
- "Wkład Polskiego Towarzystwa Leśnego w ochronę przyrody" – prof. dr hab. Andrzej Grzywacz,
- "Aktywizacja ochrony gatunków roślin i zwierząt w lasach" – prof. dr hab. Romuald Olaczek.

Referujący zastosowali się do prośby przewodniczącego i w sposób zwięzły oraz interesujący za pomocą nowoczesnych środków wizualnych zaprezentowali swoje tematy.

Doktor inż. R. Kapuściński zaznaczył, że Lasy Państwowe i leśnicy spełniają bardzo ważną rolę w ochronie przyrody, że w swoich działaniach często wychodzą poza obowiązki wynikające z przepisów prawa krajowego i międzynarodowego. Bardzo szeroki jest zakres zadań wykonywanych przez LP w tej dziedzinie. Podkreślił jak bardzo niepokojącą rzeczą jest fakt, że społeczeństwo pragnie tworzenia nowych parków narodowych, nowych rezerwatów, czyli kładzie nacisk na ich liczbę, a nie na jakość tego, co powinny spełniać, a przecież najtrudniejszą rzeczą jest odpowiedź na pytanie jak chronić to, co już zostało utworzone, co już funkcjonuje.

Profesor Ewa Symonides stwierdziła, że wiele trzeba naprawić w rezerwach już istniejących ponieważ często tworzyli je entuzjaści, może nawet z niektórych trzeba zrezygnować. Przy tworzeniu kolejnych rezerwatów należy wykorzystać najnowsze poglądy na temat rezerwatowej ochrony przyrody i spełniania przez nie funkcji naukowych i edukacyjnych. Odpowiedzią na obecne zapotrzebowanie może być stworzenie sieci rezerwatów przeznaczonych głównie na cele edukacyjne. Wyraziła także niepokój, że przekazanie rezerwatów pod zarząd wojewodów może niekorzystnie wpłynąć na ich stan. Jeżeli Lasy Państwowe i leśnicy jeszcze bardziej nie włączą się w gospodarkę rezerwatową będzie jeszcze gorzej.

Profesor Sokołowski podkreślił, że bez lasu nie można chronić przyrody i że lasy odgrywają podstawową rolę w tej dziedzinie, zaproponował aby w ramach ekologicznego modelu gospodarki leśnej wyróżnić w każdym obrębie własny las doświadczalny jako punkt odniesienia dla zmieniającej się przyrody.

Dyrektor RDLP Białystok mgr inż. Z. Godlewski po przedstawieniu najważniejszych problemów dyrekcji skupił się nad sprawami dotyczącymi uwarunkowań prawnych, nakładów finansowych, form ochrony oraz zamiaru użytkowania w Puszczy Białowieskiej. Puszcza ta nie jest nadmiernie eksploatowana, jej zasobność rośnie i nie jest prawdą, że ginie. Lasy Państwowe coraz więcej środków finansowych dokładają do Puszczy Białowieskiej, ponieważ nadleśnictwa puszczańskie są coraz bardziej deficytowe. Dzięki Lasom Państwowym w Puszczy Białowieskiej występuje bardzo duża liczba form ochrony przyrody, zaś powierzchnia drzewostanów naturalnych bądź zbliżonych do naturalnych wynosi około 3600 hektarów. Optymalnym rozwiązaniem dla Puszczy na dzisiaj jest wstrzymanie dalszego powiększania parku narodowego.

Magister Dorota Krzykwa-Vason w zastępstwie Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody mgr. inż. Romualda Luto podkreśliła szczególną rolę na tle kraju Województwa Podlaskiego w ochronie przyrody, region ten ma najwięcej parków narodowych i krajobrazowych, a niektóre z nich mają unikatowy charakter także w skali światowej, jak Białowieski czy Biebrzański Park Narodowy.

Mgr inż. Grzegorz Bielecki zaznaczył, że lasy stanowią około 63% całej powierzchni parków narodowych, ale trudniej jest prowadzić parkom narodowym działalność statutową (ochronną) na terenach otwartych, ponieważ nie ma do końca wypracowanych metod postępowania. Coraz większym problemem parków narodowych jest ich trudna sytuacja ekonomiczna, ponieważ obecny sposób finansowania nie gwarantuje koniecznych środków na ochronę przyrody. Pojawił się nawet pomysł połączenia parków narodowych z Lasami Państwowymi.

Profesor Jerzy Wiśniewski podkreślił, że zawsze zaangażowanie braci leśnej w ochronę flory i fauny leśnej było duże, ale dopiero w okresie III Rzeczypospolitej nastąpiła gwarancja daleko idącej samodzielności gospodarowania w lasach (w poprzednich okresach właściciele lasów w różnym stopniu doceniali ochronę rodzimej przyrody). Zaznaczył, że obecnie także naprawia się wiele błędów popełnionych wcześniej w dziedzinie ochrony przyrody.

Profesor Elżbieta Pancer-Koteja przedstawiła w sposób bardzo interesujący poglądy na ochronę przyrody z filozoficznego punktu widzenia. Zaznaczyła, że w ostatnim okresie idea ochrony różnorodności biologicznej znajduje coraz więcej zwolenników, co w pewnym sensie jest zjawiskiem niebezpiecznym. Według niej, idea ta powinna się uzupełniać z ideą ochrony przyrody dzikiej (naturalnej).

Dyrektor Białowieskiego Parku Narodowego – dr inż. Czesław Okołów zaprezentował z dużą satysfakcją najważniejsze osiągnięcia BPN oraz przedstawił jego unikatowe walory w skali Europy. Stwierdził, że konflikt z miejscową społecznością pogłębiony w związku z projektem powiększenia parku w ramach Kontraktu dla Puszczy Białowieskiej był najpoważniejszą porażką ostatniego okresu.

Nadleśniczy Bogdan Gieburowski przedstawił rezultaty dużego wysiłku w rekultywacji gruntów uszkodzonych przez górnictwo, zwłaszcza głębinowe. Z doświadczeń Nadl. Katowice wynika, że w przypadku niektórych zapadlisk należy podjąć decyzje o zaniechaniu rekultywacji o kierunku leśnym i dokonać rekultywacji o kierunku wodnym. Położone wśród lasów zbiorniki wodne mogą być czynnikiem stabilizującym ekosystemy leśne i spełniać także funkcję rekreacyjną.

Doktor inż. Roman Zielony stwierdził, że większość rezerwatów przyrody nie ma sporządzonych planów ochrony. Wymienił długą listę przyczyn takiego stanu rzeczy oraz zaproponował sposób rozwiązania występujących problemów. Pewną możliwością obniżenia kosztów sporządzania planów ochrony rezerwatów na terenach leśnych byłoby ich wykonywanie wraz z pracami urządzeniowymi całego nadleśnictwa.

Profesor Andrzej Grzywacz stwierdził, że wkład PTL w ochronę przyrody był i jest bardzo duży, a fakty o tym świadczące są za mało znane i spopularyzowane. Ze względu na przejście tematyki ochrony przyrody ze szczebla rządowego na szczebel samorządowy, PTL powinno w tej dziedzinie spełniać jeszcze ważniejszą rolę.

Sesję zaszczylił także Główny Konserwator Przyrody, podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska dr Janusz Radziejowski. Wręczył Srebrny Krzyż Zasługi przyznany Irenie Wróblewskiej z Oddziału w Krakowie. Przy okazji prof. Grzywacz poruszył problem odznaczeń resortowych, które miały być przyznane zasłużonym członkom Towarzystwa.

Minister Radziejowski wyjaśnił, że te problemy wynikają ze zmiany przepisów, a szczególnie ze strony Komisji Heraldycznej, której nie odpowiadają projekty odznaczeń.

Ponadto Minister poinformował o pracach nad Ustawą o leśnym materiale rozmnożeniowym, regulującą sprawy nasiennictwa leśnego, zgodnie z prawem Unii Europejskiej. Przedstawił aktualnie obowiązujące przepisy o ochronie przyrody w Polsce. Stwierdził, że istnieje potrzeba opracowania nowej strategii w zakresie ochrony przyrody, która m.in. doprowadzi do integracji tej ochrony w jeden system (obecnie funkcjonują jakby trzy systemy: parki narodowe, wojewoda – rezerwaty i Lasy Państwowe), pozwoli na zapewnienie koniecznych środków finansowych, uwzględni dokonywanie uzgodnień z samorządami (chodzi o aprobatę społeczeństwa). Poinformował także, że proces objęcia całej Puszczy Białowieskiej parkiem narodowym nie znalazł uzasadnienia. Część stanowiąca Lasy Państwowe będzie w sposób specjalny objęta różnorodnymi formami ochronnymi wynikającymi zarówno z ustawy o ochronie przyrody jak i ustawy o lasach. Rozwiązania zmierzają do utworzenia z całej Puszczy Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery. Podkreślił także, że rola leśników w ochronie przyrody jest bardzo duża.

Profesor Grzywacz przypomniał, że to z inicjatywy PTL projekt objęcia całej Puszczy Białowieskiej Międzynarodowym Rezerwatem Biosfery wkrótce będzie zrealizowany.

Na zakończenie obrad głos zabrał dyrektor RDLP Białystok – mgr inż. Zbigniew Godlewski, który w swoim i ministra Radziejowskiego imieniu podziękował prof. Grzywaczowi za zaproszenie na Zjazd oraz przekazał słowa ministra, że spraw ochrony przyrody bez leśników nie da się kontynuować.

Na tym sesję zakończono.

Protokołowali:
dr inż. *Marek Dmuchowski*,
inż. *Nadzieja Prochoruk*,
mgr *Jerzy Małyszko*